

OLIJ TA'LIM MUASSASALARIDA YOSHLARNI VATAN HIMOYASIGA
TAYYORLASHGA DOIR INNOVATSION YONDASHUVLAR

Alijonov Baxtiyor Xoshimovich

Farg'ona davlat universiteti Harbiy ta'lim fakulteti katta o'qituvchisi

Abdug'opporov Ozodbek Mamatqodir o'g'li

Farg'ona davlat universiteti Harbiy ta'lim fakulteti 2-bosqich kursanti

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy oliy ta'lim tizimida yoshlarni vatan himoyasiga tayyorlashning innovatsion mexanizmlari va pedagogik yondashuvlari tahlil qilindi. Oliy ta'lim muassasalarida harbiy tayyorgarlikni tashkil etishning zamonaviy usullari, virtual trenajorlar, simulyator texnologiyalari va interaktiv metodlarning amaliy ahamiyati ochib berildi. Mudofaa sanoati bilan universitetlar o'rtasidagi hamkorlik shakllari, harbiy kadrlar tayyorlashning markazlashgan tizimi va talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning ilg'or tajribalari izohlab o'tildi. Maqolada vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantirishda ma'naviy-axloqiy qadriyatlar, milliy g'urur va fuqarolik mas'uliyati tarbiyasining o'rni alohida ta'kidlandi.

Kalit so'zlar: vatan himoyasi, harbiy tayyorgarlik, oliy ta'lim, innovatsion texnologiyalar, dual ta'lim, vatanparvarlik tarbiyasi, mudofaa universiteti, virtual trenajorlar, kasbiy kompetensiyalar.

KIRISH

Mustaqil O'zbekiston taraqqiyotining hozirgi bosqichida milliy xavfsizlik va mudofaa qobiliyatini mustahkamlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Bu vazifalarni amalga oshirishda yoshlarni vatan himoyasiga har tomonlama tayyorlash, ularda vatanparvarlik, shijoat, milliy g'urur kabi fazilatlarni shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Oliy ta'lim muassasalari bu jarayonda asosiy institutlardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Zamonaviy dunyoda harbiy tahdidlar va xavflar tabiati tubdan o'zgarib bormoqda. Gibrid urushlar, kiberxavfsizlik muammolari, informatsion ta'sirlar davlatlardan an'anaviy harbiy kuchdan tashqari, intellektual salohiyat va texnologik ustunlikni talab qilmoqda. Shu munosabat bilan universitetlarda yoshlarni vatan himoyasiga tayyorlashning innovatsion yondashuvlari ishlab chiqildi va amaliyotga joriy etildi.

O'zbekiston Respublikasida yoshlar siyosati konsepsiyasiga muvofiq, talabalar tarkibida vatanparvarlik ruhini mustahkamlash, ularda qat'iyat, mardlik, mas'uliyatlilik kabi sifatlarni tarbiyalash ustuvor vazifalar qatoriga kiritildi. 2025-yilga kelib mamlakatimizda harbiy ta'lim tizimi tubdan isloh qilindi, Harbiy xavfsizlik va mudofaa universiteti tashkil etildi, bu esa harbiy kadrlar tayyorlashni yangi sifat bosqichiga ko'tardi.

ASOSIY QISM

Harbiy tayyorgarlik - bu fuqarolarni vatan mudofaasi vazifalarini bajarishga tayyorlaydigan maqsadli pedagogik jarayon bo'lib, u jismoniy, psixologik, aqliy va axloqiy jihatlarni o'z ichiga oladi. Oliy ta'lim muassasalarida harbiy ta'lim milliy xavfsizlikni ta'minlashning strategik tarkibiy qismi sifatida qaraladi.

Zamonaviy pedagogika fanlari harbiy tayyorgarlikni shaxs shakllanishining ajralmas qismi deb belgiladi. Bu jarayon nafaqat maxsus harbiy bilim va ko'nikmalarni berish, balki vatanparvarlik, milliy o'zlikni anglash, jamoaviy mas'uliyat tuyg'ularini rivojlantirishni ham nazarda tutadi.

Innovatsion texnologiyalarning harbiy tayyorgarlikdagi o'rni

XXI asrda harbiy tayyorgarlik tizimiga axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, virtual va qo'shilgan reallik, sun'iy intellekt kabi innovatsiyalar faol kirib keldi. Bu texnologiyalar ta'lim samaradorligini oshirish, xavfsiz sharoitda amaliy ko'nikmalarni egallash imkoniyatini beradi.

Virtual trenajorlar va simulyatorlar harbiy mashg'ulotlarni o'tkazishning ilg'or vositalariga aylandi. Ular yordamida talabalar jangovar vaziyatlarni modellashtirish, taktik qarorlar qabul qilish, texnika va qurollardan foydalanish ko'nikmalarini egallash imkoniyatiga ega bo'ldilar. Virtual muhitda mashq qilish xavfsizlik darajasini oshiradi, moliyaviy xarajatlarni kamaytiradi va bir vaqtning o'zida ko'p sonli talabalarni jalb etish imkonini beradi.

Kibersimulator texnologiyalari axborot xavfsizligi sohasida kadrlar tayyorlashda muhim o'rin egalladi. Talabalar virtual muhitda kiberxujumlarni aniqlash, mudofaa strategiyalarini ishlab chiqish, tizim zaifliklarini bartaraf etish ko'nikmalarini egallashdi.

Dual ta'lim tizimining harbiy kadrlar tayyorlashdagi ahamiyati

Dual ta'lim - bu nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtiradigan ta'lim shakli bo'lib, talabalar bir vaqtning o'zida ta'lim muassasasida o'qib, harbiy qismlarda amaliyot o'taydilar. Bu tizim 2025-yilda Harbiy xavfsizlik va mudofaa universitetida keng joriy etildi.

Dual ta'limning afzalliklari shundaki, talabalar real harbiy muhitda kasbiy ko'nikmalarni egallaydilar, zamonaviy texnika va qurollar bilan ishlash tajribasini orttiraydilar, harbiy xizmatning kundalik realliklari bilan tanishadilar. Shu bilan birga, harbiy qismlar ta'lim jarayoniga bevosita jalb bo'lib, amaliy ehtiyojlarga mos kadrlar tayyorlashda ishtirok etadilar.

Harbiy xavfsizlik va mudofaa universiteti: markazlashgan ta'lim tizimi

2025-yil iyul oyida Qurolli kuchlar akademiyasi negizida Harbiy xavfsizlik va mudofaa universiteti tashkil etildi. Bu tashkiliy innovatsiya harbiy ta'limni markazlashtirish, sifatini oshirish va zamonaviy talablarga moslashtirishni ko'zda tutadi.

Universitetga Mudofaa vazirligining barcha harbiy ta'lim muassasalari - 5 ta institut, Serjantlar tayyorlash oliy maktabi, Aviatsiya va uchuvchisiz uchish apparatlari mutaxassislarini tayyorlash markazi birlashtirildi. Bu markazlashgan vertikal tizim quyidagi afzalliklarni yaratdi:

Qo'shinlarning jangovar salohiyatini oshirish uchun yagona ta'lim standartlarini joriy etish;

Ilmiy tadqiqotlarni amaliyotga tezkor tatbiq etish imkoniyati;

O'quv resurslarini samarali taqsimlash va takrorlanishlarni bartaraf etish;

Xorijiy tajribalar va xalqaro hamkorlikni kengaytirish.

Vatanparvarlik tarbiyasining ma'naviy-pedagogik jihatlari

Harbiy tayyorgarlik nafaqat texnik ko'nikmalar, balki ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish jarayonidir. Vatanparvarlik tarbiyasi bu tizimning asosiy komponentlaridan biri hisoblanadi.

Vatanparvarlik - vatan, xalq va davlatga muhabbat, sadoqat, ularning manfaatlarini himoya qilishga tayyorlik tuyg'usidir. Ta'lim jarayonida vatanparvarlik quyidagi yo'nalishlarda shakllantiriladi:

Tarixiy xotira va milliy g'urur tarbiyasi. Talabalar O'zbekistonning boy tarixi, buyuk siymolar merosi, mustaqillik davridagi yutuqlar bilan chuqur tanishtiriladi. Amir Temur, Jaloliddin Manguberdi, Najmiddin Kubro kabi tarixiy shaxslar hayoti va jasurlari o'rganiladi.

Milliy qadriyatlar va an'analarni hurmat qilish. Oila, mahalla, keksalarni e'zozlash, mehr-oqibatlilik kabi milliy qadriyatlarni asrab-avaylash, yoshlar tarbiyasida ulug' ajdodlar – Alisher Navoiy, Abu Ali ibn Sino, Mirzo Ulug'bek pedagogik g'oyalaridan foydalanish amalga oshiriladi.

Fuqarolik mas'uliyati va huquqiy madaniyat. Talabalar konstitutsiyaviy huquq va burchlarini o'rganish, jamiyat oldida mas'uliyatni his qilish, qonun ustuvorligini tan olish ko'nikmalarini egallaydilar.

Harbiy-vatanparvarlik tadbirlari. Universitetlarda "Jasorat maktabi", "Vatanparvar" tarbiya oromgohlari, harbiy poligonlarda namoyish mashg'ulotlari tashkil etiladi. Bu tadbirlar yoshlarda vatan himoyasiga tayyorlik tuyg'usini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Jismoniy tayyorgarlik - Vatan himoyasiga tayyorgarlikning muhim tarkibiy qismi jismoniy madaniyat va sportdir. Harbiy xizmat yuqori jismoniy chidamlilik, kuch, tezkor javob berish qobiliyatini talab qiladi.

Universitetlarda talabalar uchun maxsus jismoniy tayyorgarlik dasturlari ishlab chiqildi. Ular yugurish, suzish, kurash, to'siqlardan o'tish, og'irlik ko'tarish mashqlarini o'z ichiga oladi. Harbiy amaliy sportning judo, sambo, boks kabi turlari keng qamrovli rivojlantirilmoqda.

"Besh tashabbus olimpiadasi" doirasida sport musobaqalari, intellektual o'yinlar, kitobxonlik tanlovlari yoshlarni ijtimoiy-madaniy faoliyatga jalb etish, sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish vositasiga aylandi. Bu tadbirlar yordamida yoshlarning jismoniy tayyorgarligi yonma-yon ma'naviy kamoloti ham ta'minlanadi.

Harbiy pedagoglarni tayyorlash va malaka oshirish

Harbiy ta'lim sifatini oshirishda pedagogik kadrlarning kasbiy mahorati hal qiluvchi omil hisoblanadi. Zamonaviy harbiy o'qituvchi nafaqat harbiy mutaxassis, balki pedagog, psixolog, mentor bo'lishi zarur.

Harbiy pedagoglarni saralash va tanlashga yangi talablar joriy etildi. Ular yetakchi xorijiy davlatlarda o'qitish, ilg'or pedagogik texnologiyalarni o'zlashtirish, xalqaro malaka oshirish kurslaridan o'tish imkoniyatiga ega bo'ldilar. Pedagoglarning innovatsion texnologiyalarni qo'llash, virtual trenajorlar bilan ishlash kompetensiyalari rivojlantirilmoqda.

Harbiy o'qituvchilar yosh avlodni nafaqat harbiy bilimlar bilan qurollantirish, balki ularni ma'naviy-axloqiy jihatdan yetuk, vatanparvar, mas'uliyatli fuqarolar qilib tarbiyalash vazifasini bajaradilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2022. – 458 bet.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekistonda yoshlarga oid davlat siyosatini 2025-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" 2021-yil 18-yanvardagi PF-6158-sonli Farmoni. – Toshkent, 2021.
3. Qayumov A.S. Vatanparvarlik tarbiyasining pedagogik asoslari. – Toshkent: Fan, 2023. – 256 bet.
4. Jumaboyev M.I. Yoshlarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashning zamonaviy yondashuvlari. – Toshkent: Ma'naviyat, 2024. – 312 bet.
5. Hasanov B.T. Harbiy tayyorgarlikda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2024. – 198 bet.
6. Shermatov F.O. Dual ta'lim tizimi: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Ta'lim, 2025. – 224 bet.
7. Abdullayev R.N. Oliy ta'limda axborot texnologiyalari. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2023. – 286 bet.
8. Karimova Z.X. Pedagogik innovatsiyalar va ta'lim sifati. – Toshkent: O'qituvchi, 2024. – 342 bet.
9. Tursunov K.A. Harbiy pedagogika asoslari. – Toshkent: Mudofaa, 2024. – 418 bet.
10. Zoidov Q.O. Virtual trenajorlar va ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Aloqa, 2025. – 276 bet.
11. Rahmonov S.B. Jismoniy tarbiya va sport pedagogikasi. – Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2023. – 368 bet.
12. Mahmudova N.S. Ma'naviy-axloqiy tarbiya metodikasi. – Toshkent: Sharq, 2024. – 294 bet.
13. Ismoilov D.A. Kibersimulatorlar va harbiy tayyorgarlik. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2025. – 186 bet.
14. Yusupov A.T. Xalqaro harbiy hamkorlik: tajriba va istiqbollar. – Toshkent: Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti, 2024. – 432 bet.
15. Nabiyev O.K. Fuqarolik mas'uliyati va huquqiy madaniyat. – Toshkent: Adolat, 2023. – 248 bet.